

דרישות המפמ"ר במשנה: שפת המשנה - מונחי יסוד, מילים וביטויים נפוצים, כגון: זה הכלל, יצא / לא יצא; זיהוי פסוקים המובאים במשנה; חלקי המשנה - כותרת, אומר, דין, טעם, מקרה (כאמד"ט).

כדי לענות על השאלות כראוי יש צורך ללמוד את המשניות עם פירוש הקהתי / ברטנורא

נושאי הפרק: החובל בחבירו (נזקי גוף)

שאלות מבוא לפרק החובל

1. פרק החובל נמצא בין פרק: _____ לפרק: _____
2. פרק מרובה עוסק ב-: _____
3. פרק הגוזל עוסק ב-: _____

משנה א' - חמשת התשלומים: נזק, צער, ריפוי, בושת, שבת

מושגים:

- א. החובל - מזיק / פוגע.
- ב. נזק - פיצוי על כך שיכולת האדם להשתכר ירדה בעקבות הפגיעה.
- ג. צער - פיצוי על הכאב הפיזי והנזק הנפשי..
- ד. ריפוי - הוצאות הטיפולים הרפואיים.
- ה. שְׁבִיטָה - פיצוי על אובדן ימי העבודה (אובדן יכולת השתכרות). הפיצוי מחושב לפי השכר הנמוך ביותר - שמירת שדה קישואים נחשבת עבודה קלה ששכרה נמוך. הטעם לפיצוי נמוך כל כך, היות שמדובר בפיצוי נוסף שניתן על הפיצוי ששולם בגין הנזק שנגרם.
- ו. בּוֹשֶׁת - פיצוי על הבושה שנגרמה לנפגע. ההחלמה.
- ז. עָלוּ בּוֹ צְמָחִים - דלקת שיצרה אבעבועות או פריחה בעור.
- ח. שְׁמִינַן - מעריכים.
- ט. כָּאוּ - גרם לו כוויה.
- י. אִם מְחַמַּת הַמָּכָה - אם התפתחות הדלקת נוצרה כתוצאה מהמכה
- יא. חַיִּיב הַפּוֹגֵעַ לְשַׁלֵּם אֶת דְּמֵי הַרִיפּוּי עַד שִׁיעֲלֵמוּ כָּל תּוֹפְעוֹת הַלּוּוּאִי.
- יב. שְׁלֵא מְחַמַּת הַמָּכָה - אם אין קשר בין החבלה למכה.
- יג. חִיְתָה וְנִסְתָּרָה - הפצע הגליד ונפתח שוב או נראה היה שהפגיעה התרפאה והופיעה שוב, אפילו כמה פעמים.
- יד. חֵיב לְרַפְּאוֹתוֹ - עד שיחלים לחלוטין, כיוון שהפגיעה החוזרת היא תוצאה של הפגיעה הראשונית.
- טו. רוֹצֵה לְטַל לְהִיּוֹת א. כמה כסף אדם **מוכן לקבל** להיות מצטער.
- מְצַטְעֵר כֶּף - ב. כמה אדם היה **מוכן לשלם** ובלבד שלא יצטער.
- טז. חִיְתָה כָּל צָרְפָה - הפגיעה נרפאה לגמרי.
- יז. אֵינּוּ חֵיב לְרַפְּאוֹתוֹ - אינו חייב עוד בתשלום על הריפוי.
- יח. רוֹאֵין אוֹתוֹ כְּאֵלוֹ רואים את הנפגע כאלו הוא עבד הנמכר בשוק. ומעריכים מה היה הוא עָבֵד נִמְכָּר בְּשׁוּק וְשׁוּיּוֹ לַפְּנֵי הַפְּגִיעָה, ומה שוויו לאחר הפגיעה, והפיצוי הינו הפרש וְשְׁמִינַן - שבין שתי ההערכות.

(א) **החובל** בתבירו תיב עליו משום תמשה דכרים: כגזק, בצער, ברפוי, בשבת, ובבושת.

כגזק. כיצד? סמא את עינו, קטע את ידו, שבר את רגלו,

רואין אותו כאלו הוא עבד נמכר בשוק ושמין כמה היה יפה וכמה הוא יפה.

צער: פואו בפסוד או במסמר. ואפילו על צפרנו. מקום שאינו עושה חבורה,

אומדין כמה אדם פיוצא בזה רוצה לטל להיות מצטער פו.

רפוי: הנהו תיב לרפאותו. עלו בו צמחים, אם מחמת המפה תיב. שלא מחמת המפה, פטור. חיתה ונסתרה, חיתה ונסתרה, תיב לרפאותו. חיתה כל צרכה אינו תיב לרפאותו.

שבת: רואין אותו כאלו הוא שומר קשואין, שפכר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו.

בשת: הכל לפי המביש והמתביש.

המביש את הערום, המביש את הסומא, והמביש את הישן - תיב. וישן שביש - פטור.

נפל מן הגג, והזיק וביש, תיב על הגזק ופטור על הבשת. שפאמר: (דברים כ"ה, יא) ושלחה ידה והחזיקה במבשיו, אינו תיב על הבושת עד שיהא מתכוין:

שאלות משנה א'

1. כתוב כותרת למשנה: _____
2. דין אחד מופיע במשנה, והוא: _____
3. כתוב את המילה בה מתחילה: ההסתעפות הראשונה: _____ ההסתעפות השניה: _____
- ההסתעפות השלישית: _____ ההסתעפות הרביעית: _____
- ההסתעפות החמישית: _____
4. **רפוי ע"י "החובל בתבירו"**, _____
- א. באיזה מקרה חייב הפוגע לדאוג למימון טיפול רפואי לנפגע? _____
- ב. באיזה מקרה חייב הפוגע לממן טיפול רפואי של פציעות חוזרות ונשנות? _____
- ג. באיזה מקרה יהיה החובל פטור? _____
5. מבין חמשת סוגי הפיצויים המופיעים במשנה, אחד מהם שונה מהיתר. מיהו? _____
- במה הוא שונה? (רמז מתפילת הבוקר: ... ואל תביאנו ... ולא לידי כזיון) _____

מסכת בבא קמא פרק ח' משניות א' ו' ז' ~ 3 ~

6. "בַּנְזָק. פִּיצַד? סָמָא אֶת עֵינוֹ, קָטַע אֶת יָדוֹ, שָׁבַר אֶת רִגְלוֹ, רוֹאֵין אוֹתוֹ פְּאֵלוֹ הוּא עֶבֶד נִמְכָּר בְּשׁוּק וְשָׁמַין פְּמָה הָיָה יָפָה וְכַמָּה הוּא יָפָה".

א. כשהמשנה כותבת: שמין אותו כעבד. כיצד?

עבד עברי מתקיים באחד משני המצבים הבאים:

[1] בית דין מכרו יהודי מפני שהוא גנב, ואינו יכול להחזיר את הגניבה (שמות כ"ב, ב').

[2] יהודי שירד מנכסיו ונהיה עני, והוא נאלץ למכור עצמו (ויקרא כ"ה, לט' - מג').

ב. באר בקצרה מהי מכירת עבדים?

ג. בימינו אין עבדים, אילו דרכים אחרות יש על מנת לבדוק ולהעריך כושר עבודה של מי שנפגע?

7. השלם טבלת חמשת התשלומים:

התשלום	כתוב בלשונך הטעם לתשלום	הבא דוגמא מחיי היום יום	כיצד מבוצעת הערכת השווי הכספי של התשלום
נזק			
צער			
רפוי			
שקת			
בושת			

8. "הכל לפי המבייש והמתבייש". למה הכוונה?

9. השלם טבלת תשלומי בושת, המבייש חייב בתשלומים:

מהות הבושה	המבייש את	
א.	הַעָרוֹם	א
ב.		ב
	הַסּוּמָא	ב
	הַיִּשּׁוּן	ג

מסכת בבא קמא פרק ח' משניות א' ו' ז' ~ 4 ~

10. "שבת?". מה שאלת המשנה? רואין אותו פָּאָלוּ הוא שוֹמֵר קְשׁוּאִין, שְׁפָכָר נָתַן לוֹ דָּמֵי יָדוֹ וְדָמֵי רַגְלוֹ. הסבר את תשובת המשנה:

11. "יָשָׁן שְׁבִיטֵי". למה הכוונה? חייב / פטור. לשלם. הטעם:

12. "נָפַל מִן הַגֵּג, וְהִזִּיק וּבִיטֵי". למה הכוונה? חייב / פטור. לשלם על הנזק, הטעם: הבושה, הטעם:

13. עיינו במפרשים איך נלמד הדין מהפסוק "וְשִׁלְחָה יָדָהּ וְהִסְזִיקָה בְּמַבְשִׁיו"? שאלות סיכום:

14. אדם הלך על המדרכה ולפתע עלתה מכונית על המדרכה ופגעה בו. האדם נפל וקיבל מכה חזקה בפנים שכאבה לו מאד. הוא התבייש לצאת לרחוב עם חבלה כזו בפנים, כתוצאה מהחבלה היה עליו לקנות תרופות משככי כאבים. בשל הכאבים העזים הוא נאלץ להישאר בבית ולא הלך לעבודה במשך 10 ימים.

א. כתבו אילו חבלות יצטרך החובל לשלם? נמקו דבריכם!

ב. איזה תשלום בעל הרכב אינו צריך לשלם? נמקו דבריכם!

15. א. לפי מה מעריכים פיצוי על שֶׁבֶת (אובדן יכולת השתכרות)?
 ב. מה הטעם לתשלום נמוך זה?
 ג. *כיצד אם כן יחושב התשלום לאדם שנפגע אך לא נגרם לו מום קבוע?

ד. לפניך המשך המקרה: שני אנשים נפלו כתוצאה מהפגיעה של המכונית, שניהם נחבלו בפנים ולא הלכו לעבודה במשך 10 ימים. כל אחד מהם קבל תשלום אחר. כתוב: כיצד יתכן הדבר? נמק דבריך:

משנה ו' - חבלות שיש בהן בעיקר בושת וחכמים קבעו בהם סכום קבוע כקנס הנל לפי כבודו

מושגים:

- א. תוקע - א. הכהו באגרוף.
- ב. הכהו על אוזנו.
- ג. הכהו כנגד אוזנו.
- ד. השמיע קול גדול לתוך אוזן חבירו.
- ב. נותן לו סָלַע - דמי בושת (סלע מדינה = חצי דינר כסף).

מסכת בבא קמא פרק ח' משניות א' ו' ז' ~ 5 ~

- ג. מָנָה - 100 דינר.
- ד. סָטְרוֹ - מכה על הלחי.
- ה. לְאַחַר יָדוֹ - מכה על הלחי עם גב היד, מכה כזו מביישת יותר.
- ו. צָרַם בְּאֶזְנוֹ - א. משך באוזנו.
ב. פגם באוזנו.
- ז. רָקַק וְהִגִּיעַ בּוֹ רֶקוּ - הרוק נפל על גופו של חברו.
- ח. הֶעֱבִיר טְלִיתוֹ מִמְּנוֹ - הסיר ממנו את בגדו העליון.
- ט. פָּרַע רֹאשׁ הָאִשָּׁה - גילה את ראש האשה.
- י. אִיסַר שְׁמֹן - כמות קטנה מאוד של שמן שניתן לקנותה באיסור (סוג מטבע שהיה נהוג בימיהם).

(ו) התוקע לתבירו, נותן לו סלע.

רבי יהודה אומר משום רבי יוסי הגלילי - מָנָה.

סָטְרוֹ - נותן לו מאתים זוז.

לְאַחַר יָדוֹ, נותן לו ארבע מאות זוז.

צָרַם בְּאֶזְנוֹ, תלש בשערו רקק והגיע בו רקו העביר טליתו ממנו, פָּרַע רֹאשׁ הָאִשָּׁה בְּשׂוֹק - נותן ארבע מאות זוז.

(ז) הַקָּלָל הכל לפי כבודו.

אמר רבי עקיבא: אפילו עניים שבישראל, רואין אותם כאלו הם בני חורין שירדו מנכסיהם, שָׁהֵם בְּנֵי אֲבָרְהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב.

ומעשה באחד שפרע ראש האשה בשוק, באת לפני רבי עקיבא, וחיבו לתן לה ארבע מאות זוז. אמר לו: רבי, תן לי זמן! ונתן לו זמן.

שָׁמְרָה עוֹמֶדֶת עַל פֶּתַח חֲצָרָהּ, וְשָׁבַר אֶת הַכֶּד בְּפָנֶיהָ, וּבֹו כְּאִיסַר שְׁמֹן. גִּלְתָה אֶת רֹאשָׁהּ, וְהִתְמָה מִטַּפְחַת וּמִנַּחַת יָדָהּ עַל רֹאשָׁהּ.

הֶעֱמִיד עָלֶיהָ עֵדִים, וּבָא לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא.

אמר לו: רבי? לזו אני נותן ארבע מאות זוז?

אמר לו: לא אמרת כלום!

הַחֹבֵל בְּעֵצְמוֹ, אֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רִשְׁאֵי - פְּטוּר. אַחֲרִים שְׁחָבְלוּ בּוֹ - תְּיָבִין.

וְהַקּוֹצֵץ נְטִיעוֹתָיו, אֵף עַל פִּי שְׂאִינוֹ רִשְׁאֵי - פְּטוּר. אַחֲרִים (שְׁקָצְצוּ אֶת נְטִיעוֹתָיו) - תְּיָבִים

שאלות משנה ו'

1. תן כותרת למשנה: _____
2. כתוב את המילה בה מתחיל הדין הראשון במשנה: _____
3. "**התוקע לתבירו**". כתוב את האפשרויות השונות להבנת מעשי המזיק:
 - א. _____
 - ב. _____
 - ג. _____
 - ד. _____
4. כתוב את שם התנא האומר דין זה: _____

מסכת בבא קמא פרק ח' משניות א' ו' ז' ~ 6 ~

5. מי חולק על תנא קמא בדין הראשון? _____
6. בשם מי אומר רבי יהודה את דעתו? _____
7. כתוב את המילה בה מתחיל רבי יהודה את דעתו: _____
8. כמי נפסקה ההלכה במקרה הראשון במשנה? _____
9. רשום את שמות התנאים המוזכרים במשנה בשמם: א. _____ ב. _____ ג. _____
10. כתוב את המילה בה מתחיל המקרה השני במשנה: _____
11. מה עשה המזיק? _____
12. איזה סכום מוטל על המזיק לשלם כדמי בושת? _____
13. כתוב את המילה בה מתחיל המקרה השלישי במשנה: _____
14. מה עשה המזיק? _____
15. איזה סכום מוטל על המזיק לשלם כדמי בושת? _____
16. מפני מה יש הבדל בתשלום דמי בושת בין המקרה של: **סָטְרוּ**, לעומת המקרה של: **לְאַחַר יְדוּ?** _____
17. *במקרה שסטרו לאחר ידו. יהיה הבדל / אין הבדל בתשלום דמי הצער. הטעם: _____
18. כמה מקרים מונה המשנה בהם ישנו תשלום זהה בגין הבושת? _____
19. בכל אחד מהמקרים הללו, מה גובה התשלום המוטל על המזיק? _____
20. "**זֶה הַקָּלָל הַפֶּלַל לְפִי כְבוֹדוֹ**". האם התשלום של **אַרְבַּע מְאוֹת זָוָז** ישולם לכל אדם כדמי בושת? _____
21. לפי מה נקבע בסופו של דבר גובה התשלום? _____
22. השלם: "**אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא**". רבי עקיבא חולק / אינו חולק על דברי תנא קמא, והוא מחדש בדבריו: _____
23. המשנה מביאה מעשה (סיפור). לאיזו מטרה הובא מעשה זה? _____
24. כיצד ניסה המבייש להפחית את דמי הבושת שהיה עליו לשלם? _____
25. השלם טבלת: הַחוּבֵל בְּעֵצְמוֹ, וְהַקּוֹצֵץ נְטִיעוֹתָיו. _____

המקרה	האיסור	הדין	הטעם
חוּבֵל בְּעֵצְמוֹ			
אַחֲרִים שֶׁחָבְלוּ בוֹ			
הַקּוֹצֵץ נְטִיעוֹתָיו			
אַחֲרִים (שֶׁקָּצְצוּ אֶת נְטִיעוֹתָיו)			

26. לפי איזה כלל נפסקה ההלכה במקרים האחרונים במשנה? _____

משנה ז' - מחילה, אין שליח לדבר עבירה

מושגים:

- א. אין שליח לדבר עבירה - אדם הממנה שליח תחתיו על מנת לעשות עבירה, כגון: להזיק לרכוש חבירו, אין השליח פטור מהעונש על העבירה.
- ב. מְחִילָה - וויתור.
- ג. מוֹחֵל - האדם שבקשו ממנו סליחה.
- ד. וְגוֹ' - (וגומר) מונח המציין שהציטוט המובא הינו חלק מפסוק, יכול להופיע כ־: וְגוֹ' / וְגוֹמֵר.
- ה. סְמָא - עוֹר.

מסכת בבא קמא פרק ח' משניות א' ו' ז' ~ 7 ~

1. פסוק - בגד.

2. שם, שם, - אותו ספר ואותו פרק בתנ"ך.

(ז) אף על פי שהוא נותן לו - אינו נמחל לו עד שיבקש ממנו.
 שניאמר: (בראשית כ', ז) ועתה השב אשת וגו'.
 ומנין שלא יהא המוחל אכזרי?
 שניאמר: (שם, שם, יז) ויתפלל אברהם אל האלקים וירפא אלקים את אבימלך וגומר.
 האומר: סמא את עיני, קטע את ידי, שבור את רגלי - תיב.
 על מנת לפטור - תיב.
 קרע את פסותי, שבור את כדי - תיב.
 על מנת לפטור - פטור.
 עשה כן לאיש פלוני, על מנת לפטור - תיב,
 בין בגופו בין במקומו:

שאלות משנה ז'

1. כתוב כותרת למשנה: _____
2. כתוב את המילה בה מתחיל: הנושא הראשון במשנה: _____ הנושא השני: _____
 הנושא השלישי: _____ הנושא הרביעי: _____ הנושא החמישי: _____
 הנושא השישי: _____ הנושא השביעי: _____
3. "אף על פי שהוא נותן לו". מי נותן? _____ למי הוא נותן? _____
 מה הוא נותן? _____
4. "אינו נמחל לו עד שיבקש ממנו". על מה צריך לבקש מחילה (סליחה) המזיק? _____
5. מהיכן לקוח הפסוק: "וְעַתָּה הֲשִׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא וַיִּתְפַּלֵּל בְּעֶדְךָ"? כתוב בפירוט חומש, פרק, פסוק _____
6. מה נלמד מהפסוק הנ"ל? _____
7. גמרא מסכת יבמות דף ע"ט עמוד א': "אמר דוד, שלשה סמנים יש באמה זו - רחמנין, ובישנין, וגומלי תסדים". כיצד משתלבים דברי דוד בגמרא עם דברי המשנה: "ומנין שלא יהא המוחל אכזרי?" _____
8. מהיכן לקוח הפסוק: "וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹקִים וַיִּרְפָּא אֱלֹקִים אֶת אַבְיִמֶלֶךְ"? כתוב בפירוט חומש, פרק, פסוק _____
9. מה נלמד מהפסוק הנ"ל? _____
10. השלם טבלת: "האומר". מקרים שונים במשנה: _____

המקרה	הדין	הטעם
א	סמא את עיני, קטע את ידי, שבור את רגלי	
ב	על מנת לפטור	
ג	קרע את פסותי, שבור את כדי	
ד	על מנת לפטור	
ה	עשה כן לאיש פלוני, על מנת לפטור	

11. באר את המושג: "אין שליח לדבר עבירה!"